

Stockholm 2000-10-30
Remissyttrande
Ert Dnr: 345-703-00
Vårt Dnr: 43/2000

Kemikalieinspektionen
Att: Peter Bergkvist
Box 1384
171 27 SOLNA

Förslag till begränsningar för medel mot mossa och ogräs i hemträdgårdar

Industrin för Växt- och Träskyddsmedel, IVT, har beretts tillfälle att yttra sig över ovannämnda förslag och lämnar här följande synpunkter gällande förslaget förenlighet med svensk miljölagstiftning och EG-rätten, KemI:s kriterier för klassificering, risk/nytta-bedömningar samt konsekvenser av ett eventuellt beslut. IVT lämnar också förslag till andra åtgärder för att fortsätta riskminskningsarbetet.

Rättsliga aspekter

.1 IVT har bett advokat Owe Björk, Alrutz' Advokatbyrå AB, att granska Kemikalieinspektionens förslag från rättslig synpunkt (bilaga 1).

Ur detta bilagda PM citerar IVT slutsatserna på sid 5:

”Den risk/nytta-värdering som ligger bakom det nu lagda förslaget är inte individuellt inriktad på de olika ämnen som förslaget omfattar utan generell och grundad på tämligen lösa antaganden vad avser både skaderisk och användningsbehov. Förslaget har därför mera karaktär av miljöpolitiskt ställningstagande än myndighetsutövning inom ramen för av regering och riksdag angivna riktlinjer. Denna bedömning vinner stöd av det under punkt 1 påpekade förhållandet att KemI torde sakna befogenhet att återkalla eller varaktigt inskränka givna godkännanden.

Vill KemI beträffande medel för vilka godkännandena löper ut 2002-12-31 iaktta den restriktivitet i fråga om fortsatt godkännande som framgår av förslaget, bör detta kunna ske endast genom en prövning av varje medels farlighet för sig med tillämpning av en analys av skaderisk/nytta såsom anges i 14 kap. 14§ MB och förordningen (1998:947) om bekämpningsmedel.”

Gällande förenlighet med EG-rätten kompliceras förhållandena av det faktum att nationell lagstiftning gäller parallellt med direktiv 91/414/EEG. Enligt en preliminär analys av professorn i internationell rätt vid Stockholms Universitet, Said Mahmoudi, bör en medlemsstat ha rätt, åtminstone så länge ett verksamt ämne inte

har upptagits i Annex 1 till direktiv 91/414, att bestämma hur ett växtskyddsmedel ska användas.

Idag är de berörda verksamma ämnena inte upptagna på Annex 1 men däremot kommer med största sannolikhet flera av dessa att vara det då KemI:s förslag är avsett att träda i kraft, 2003-01-01. IVT ifrågasätter KemI:s möjligheter att under då rådande omständigheter genomföra de föreslagna villkorsändringarna. Vi ifrågasätter även om det svenska klassificeringssystemet i sin helhet är förenligt med EG-rätten för de ämnen som omfattas av direktiv 91/414 och för vilka växtskyddsmarknaden skall vara harmoniserad.

Även om inte KemI:s förslag i dag strider mot EG-rättens bokstav anser IVT att det strider mot EU:s grundtanke gällande fri rörlighet för varor i EU och strävan efter harmoniserad lagstiftning. IVT anser att det är varje medlemslands ansvar att arbeta mot harmoniserad lagstiftning för att den kommande övergången mellan regelverken skall gå så smidigt som möjligt. Sverige bör inte genom nationella särbestämmelser som enda EU-land omöjliggöra privat användning av kemiska medel mot ogräs och mossor i hemträdgårdarna.

För medel som omfattas av direktiv 91/414 regleras medlemsstaternas skyldighet att anmäla beslut gällande växtskyddsmedel i artikel 10(2) och artikel 12 som föreskriver att anmälan skall göras efter att det nationella beslutet har fattats. Här gäller således inte skyldighet att anmäla förslag.

För icke-harmoniserade områden gäller däremot enligt IVT:s uppfattning anmälningskyldighet på förslagsstadiet enligt informationsproceduren i direktiv 98/34/EG. KemI:s remiss handlar inte om att förutsättningslöst inhämta synpunkter från olika berörda parter gällande synen på behovet av kemiska ogräsmedel i hemträdgårdarna. I remissen lägger KemI fram ett konkret förslag till beslut – även om man uttrycker sig svävande gällande tillvägagångssättet: ”Ett tillvägagångssätt för att uppnå förslaget kan vara att begränsa villkoren för de aktuella medlen på så sätt att de förs till behörighetsklass 2.” IVT anser att detta förslag måste anmälas enligt direktiv 98/34 EG innan ett eventuellt beslut fattas.

IVT vill i detta sammanhang påminna om det danska lagförslaget gällande förbud för all användning av växtskyddsmedel i hemträdgårdar i Danmark. Detta är anmält till EU enligt ovan nämnda informationsprocedur, återtaget och anmält på nytt. Vid den första anmälan ansåg Sverige att ett förbud skulle skapa ett omotiverat handelshinder på den inre marknaden. Ett förbud var enligt Sverige en åtgärd som gick längre än vad som var nödvändigt för att uppnå syftet. Det danska förslaget har utlöst detaljerade utlåtanden som enligt vad IVT erfar ännu inte besvarats.

Enligt IVT:s åsikt är det nu lämnade förslaget från KemI ej förenligt med den svenska kommentaren som framfördes i detta sammanhang.

KemI:s kriterier för klassificering

De kemiska medel mot ogräs och mossor som idag är godkända klass 3-medel har gynnsam profil gällande inneboende egenskaper, såväl gällande hälso- som miljö-

risker. IVT har därför svårt att förstå vilka kriterier som KemI har använt då man bedömt att utbildning och yrkesmässig användning krävs för att hanteringen av dessa medel skall anses vara säker.

. /2 IVT har därför kontaktat de ansvariga handläggarna på KemI för ett klarläggande och fått bifogade svar (bilaga 2). Det var med största förvåning vi tog del av bedömningsgrunderna såsom de är beskrivna i detta PM (klass1,2,3.doc, Anneli Sandberg, skickat med e-post från Ulla Falk den 22 september). Enligt IVT:s uppfattning är inte dessa bedömningsgrunder förenliga med förslaget som innebär att inga ogräsmedel alls – oberoende av deras inneboende egenskaper, applikationssätt, förpackningsutformning och brukskoncentration – i fortsättningen skulle vara godkända i klass 3.

Enligt IVT:s uppfattning är det omöjligt att fastlägga kriterier för klass 3-medel på vetenskaplig grund som skulle motivera remissens föreslagna begränsningar. Om KemI har en annan uppfattning emotser IVT snarast en sammanställning av dessa kriterier.

Försäljningsstatistiken

IVT har såväl skriftligen som vid ett möte påtalat att framställningen gällande försäljningsstatistiken i remissen ger en felaktig bild av användningen av medel mot mossa och ogräs i hemträdgårdarna. De kompletterande fakta som KemI skickade ut och som medförde att remisstiden förlängdes ger en helt annan bild av förhållandena. IVT konstaterar här endast att remissvar som inkommit innan eller strax efter att de kompletterande uppgifterna skickades ut, (ankom IVT 20 september) sannolikt bygger på en felaktig bild av försäljningsutvecklingen. IVT tvivlar på att övriga remissinstanser har gått till källorna för att själva bilda sig en uppfattning om vilka mängder växtskyddsmedel som sålts för hemträdgårdsanvändning.

. /3 IVT bifogar en fördjupad analys av försäljningsstatistiken (bilaga 3).

Risk/nytta-bedömning av klass 3-medel

. /4 De risker för miljö och hälsa som KemI anför i remissen anser vi vara överdrivna (bilaga 4).

Den sakliga grunden saknas för påståendet att hemträdgårdsprodukterna orsakar förorening av yt- och grundvatten. Det är orimligt att ett enda outrett fynd av glyfosat i dagvatten från Svalövs kommun skall anses vara underlag nog att föreslå vad som i praktiken är ett totalförbud för privat kemisk ogräsbekämpning i hemträdgårdarna. IVT anser att ytterligare fakta i form av relevanta studier av t ex förekomst av bekämpningsmedelsrester i dagvatten från urbana villaområden behövs för att ge underlag för en bedömning av risken för förorening av yt- och grundvatten.

Vi anser att riskerna för hud- och ögonirritation hos användarna är överdrivna. Svenska folkets förmåga att hantera kemisk/tekniska produkter på ett korrekt sätt underskattas.

Beträffande risk för skador på annan växtlighet skriver KemI själv att dessa ”är förmodligen vanligt förekommande”. Vi delar inte den uppfattningen och konstaterar att man måste kunna kräva att risken för skador på annan växtlighet kan styrkas på ett vederhäftigt sätt när så drastiska åtgärder som det här är frågan om föreslås.

KemI framför i remissen uppfattningen att de mekaniska alternativ som i dag finns att tillgå kan förändra balansen i den risk/nytta-bedömning KemI tidigare gjort för kemiska bekämpningsmedel. IVT har motsatt uppfattning.

Det är tids- och arbetskrävande att hålla efter allt ogräs enbart med mekaniska metoder. Vi bör också tänka på våra äldre medborgare som inte har den fysiska förmågan att använda enbart mekaniska metoder. Vissa ogräsarter är mycket svåra att kontrollera, t ex jättebjörnloka och kirskål. Vid nyplantering eller sådd av större marktytor anser även KemI att kemiska medel kan behövas. KemI föreslår dock att detta ska göras genom yrkesmässig entreprenadverksamhet. IVT menar att detta skulle skapa en social orättvisa. Endast en minoritet konsumenter med god ekonomi skulle vara beredda att betala uppskattningsvis 500 - 1 000 kr för en ogräsbehandling.

Vi finner också KemI:s framställning motsägelsefull. Å ena sidan anser man inte att medlen behövs i hemträdgårdarna men å andra sidan föreslår man att entreprenörer skall få utföra behandlingarna.

IVT anser att de kemiska medlen är ett nödvändigt komplement i speciella situationer och måste fortsätta vara tillgängliga för allmänheten. Mekaniska och termiska metoder används redan nu då det är möjligt. Samtliga icke-kemiska metoder har sina uppenbara begränsningar. IVT anser att även de alternativa metodernas miljöpåverkan bör redovisas.

IVT kräver att en sakligt underbyggd risk/nytta- bedömning som bygger på tydligt redovisade kriterier och ett vetenskapligt godtagbart faktaunderlag görs för varje medel för sig. Utfallet av denna bedömning får sedan avgöra om en villkorsändring är motiverad för just detta medel.

Konsekvenser

KemI:s förslag innebär i praktiken totalförbud för försäljning av kemiska ogräsmedel till allmänheten. IVT:s uppfattning är att detta skulle medföra en uppenbar risk för experimenterande med andra kemikalier för att bekämpa ogräs. Redan idag förekommer användning av salt, diesel, Klorin, hushållsättika m m. Denna okontrollerade och riskfyllda användning samt även privat import och olaglig användning av klass 2-medel kommer sannolikt öka om alla idag tillåtna ogräsmedel förbjuds.

Fortsatt riskminskningsarbete

Enligt vår uppfattning har en betydande riskminskning åstadkommit under den senaste 15-årsperioden. Både de nu tillåtna medlens inneboende egenskaper och applikationssättet har bidragit till denna riskminskning.

Fortsatt arbete för minskning av riskerna med bekämpningsmedel i såväl yrkesmässigt som privat bruk är givetvis av största vikt. En möjlighet skulle kunna vara att vissa medel enbart säljs i form av brukslösningar, ”ready to use”-produkter, till hushållen. Förtydliganden och förbättringar kan göras på etiketter och produktinformation. Nya kanaler för information kan prövas etc.

En möjlighet är också en informationskampanj där berörda aktörer gemensamt utformar ett informationsmaterial om korrekt hantering och behovsanpassad användning av kemiska ogräsmedel i hemträdgårdarna.

Sammanfattning

IVT kan inte godta förslaget som enligt vår uppfattning inte är förenligt med direktiv 91/414 som inom kort kommer att reglera användningen av flera av de berörda ämnena. Vi anser att förslaget är ett kemikaliepolitiskt ärende som inte bör drivas som förslag om villkorsändringar.

IVT kräver att en sakligt underbyggd risk/nytta-bedömning görs för varje enskilt medel för sig för att en villkorsändring för respektive medel skall kunna motiveras. Enligt IVT:s uppfattning kan den nu föreslagna villkorsändringen för samtliga godkända medel mot mossor och ogräs i klass 3, gruppvis, inte anses ha saklig grund. I praktiken skulle detta innebära att Sverige som enda EU-land skulle ha ett totalförbud för privat bruk av kemiska medel mot mossor och ogräs i hemträdgårdarna.

Vi ifrågasätter också KemI:s befogenhet att återkalla eller varaktigt inskränka givna godkännanden.

Vi föreslår att fortsatt riskminskningsarbete skall bedrivas av de berörda företagen i samråd med KemI. IVT anser att minsta risk uppnås om konsumenten har tillgång till ett antal noga utvalda medel i specialutformade förpackningar och anpassade koncentrationer.

Om KemI väljer att gå vidare till ett beslut kräver IVT att det föregås av en anmälan till EU enligt direktiv 98/34 EG.

För IVT

Cecilia Ljunggren
Verksamhetsledare